

FILMKULTURA

SZERKESZTI: LAJTA ANDOR

IV. ÉVFOLYAM

== 5. SZ. ==

1931. MÁJUS 1.

BUD JÁNOS
kereskedelmi miniszter,
aki Scitovszky Béla bel-
ügyminiszterrel karöltve
a magyar hangosfilm-
gyártás egyik előmozdí-
tója.

Photo Veres, Budapest.

ÁRA 1 PENGŐ

KOVÁCS ÉS FALUDI

FILMGYÁR ÉS LABORATORIUM
BUDAPEST - ZUGLÓ,
GYARMAT-UTCA 39.
TEL.: ZUGLÓ 63-00.

KÉSZIT:

HANGOSFILMEKET ÉS
KÓPIÁKAT, FILMFELÍRA-
TOKAT, PEDAGOGIAI,
KULTUR, REKLÁM- ÉS
RAJZTRÜKK-FILMEKET

Magyarország
legnagyobb és legmo-
dérnebb gépekkel fel-
szerelt laboratoriuma

ZEISS IKON

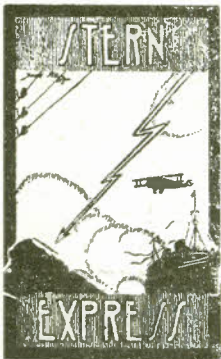
től rendeljen fotócellás kiegészi-
tést a lemezes készülékhez

EGYEDÁRUSÍTÓJA:

OLÁH GYÖRGY

GÉPÉSZMÉRNÖK:

VIII, RÖKK SZILÁRD-U. 20. TEL. J 334-40

STERN EXPRESS FILMSZÁLLÍTÓ

5 Rue Cardinal Mercier
PARIS IX.

TEL.: GUT. 49-08.

Táv. cím: Sternex Paris.

Vegye igénybe gyorsáru-
szolgáltatunkat.

Párizsból, Londonból és
New Yorkból
Budapestre!

Budapesti képviselet:
**FILM-EXPRESS
SZÁLLÍTÁSI VÁLLALAT**

V. RÁBÁTHORY-UTCA 3 SZ
Tel. 102-07, 124-76, 261-39.

A MEGOLDOTT
FILMPROBLÉMA!

CLARA BOW

MAGYARUL BESZÉL
A PARAMOUNT 100%-OS
MAGYAR FILMJÉBEN:

CIRKUSZ- SZERELEM

MEGJELENT
URÁNIA

FILMKULTURA

FILMMŰVÉSZETI ÉS TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT

IV. ÉVFOLYAM.

= 5. SZÁM. =

1931. MÁJUS 1.

*Scitovszky Béla belügyminiszter és
Bud János kereskedelmi miniszter
hangosfilm-üzenete a magyar közön-
séghez a magyar film támogatása
érdekében*

(Hunnia hangoshíradó-fölvétel.)

SCITOVSZKY BÉLA

belügyminiszter:

— Aldozatok nélkül nincs siker. Magyar sikert kivívni a népek öldöklő versenyében százszorosán nehéz. Annál inkább kell örülni ma minden olyan eredménynek, amely a nemzeti alkotóerőnek új lehetőségeket nyújt.

— Arra kérem a magyar közönséget, hogy a gyárból hamarosan kikerülő magyar filmeket tekintse nemzeti alkotásnak. Ne vonja meg tőlük kritikáját, de ne vonja meg tőlük szeretetét sem. Ne feledje el, hogy amit magyar művészet és ipar terem, az mindnyájunkké és már ezért is közelebb áll hozzánk bármily idegennél. Szeresse és keresse a közönség azt a mozit, amely magyar filmet játszik. Becsülje meg a magyar film szeretetével a magyar eredményeket. A magyar film fejlődésének tényezője a tőke, a művészet és technika, mint a közönség szeretete és ragaszkodása. Hiszem és bízom benne, hogy ez a gyár nemcsak magyart, de jót is fog adni.

BUD JÁNOS

kereskedelemlügyi miniszter:

— Modern filmgyártás előfeltétele, hogy modern filmgyár legyen. Magyar filmgyártáshoz ezenfelül magyar filmgyár kell. E kettő megteremtette a filmgyártásban érdekelt összes tényezők összefogása. Dolgozzék e gyárban magyar tőke, keressen benne kenyeret a magyar munka és tudás, diadalmaskodjék benne a magyar művészet és támogassa e termelés eredményét a magyar közvélemény és létrejött a magyar filmgyártás.

CASTIGLIONE HENRIK
m. kir. kereskedelmi tanácsos,
a budapesti Corso-mozi igazgatója:

A MOZGÓKÉPSZINHAZAK VISZONYAI AZ ÚJ NÉPSZÁMLÁLÁS TÜKRÉBEN

Az 1930. évi népszámlálásnak a nyilvánosság elé jutott legfontosabb adatai révén módunkban van megvilágítani a mozgóképszínházi viszonyoknak a legutolsó évek népmozgalmával kapcsolatos helyzetét.

Az ország lélekszámának községek, vagy azokon belül: városrészek szerinti struktúrája és megoszlása, egybevetve a mozgóképszínházak számának és befogadóképességének ugyanazon idő alatti változásával, az analízis legfontosabb reagensé.

Ismertessük először a *budapesti* viszonyokat.

A világháború kitörése előtt 108 mozgóképszínház működött a fővárosban. A háború alatt 77-re apadt a számuk. Tizenkét évvel később — vagyis 1930-ban — pontosan ugyanennyi mozgóképszínháza van Budapestnek.*)

A mozgóképszínházak számszerű csökkenése ellenére a színházak befogadóképessége két év óta változatlan. Amíg 1928-ban 87 színháznak 36.167, 1930-ban a 77 mozgónak még valamivel több ülőhelye is volt. Ennek a különös jelenségnek az a magyarázata, hogy az egészen kis üzemek nem bírták el még a hanyatló gazdasági viszonyokat sem, ezzel szemben amelyik mozgóképszínháznak módjában állt, épp azzal igyekezett ellenállni a nyomasztóbbá váló időket, hogy *nézőterét kibővítette*. Kétségtelen, hogy ez az eltolódás a jövőben hatványozottabb mértékben fog bekövetkezni, ami a racionális üzemvitel legfontosabb faktora. A hangosfilm csak támogatására van az illetén benső átlakulás-

nak és nem kell különösebb jóstehetség annak megjövendöléséhez, hogy a gazdasági válság mostani kulminálása nyomán a két tényező közötti fordított arány csak növekedni fog.

Ezt a tendenciát világosan érzékeltetik alábbi adataink:

Volt a budapesti színházak átlagos befogadóképessége:

	férőhely
1914-ben	277
1918-ban	375
1920-ban	375
1922-ben	376
1924-ben	430
1926-ban	414
1928-ban	415
1930-ban	470

A színházak befogadóképességét a főváros lakosságával hasonlítva össze, 1930-ban kedvezőbb viszonyokat kell megállapítanunk, mint a megelőző két évben, az arány azonban nemzetközi relációban még így is igen kedvezőtlen.

1 ülőhelyre jutott
Bpest népességéből

1914-ben	33
1918-ban	35
1920-ban	32
1922-ben	30
1924-ben	29
1926-ban	28
1928-ban	26
1930-ban	28

Az 1930. évi átlag ezekszerint az 1926. évivel azonos. Dacára a kedvezőbb alakulásnak, az *európai nagy városok* között Budapest az *utolsó* helyen áll, minek deprimáló jelentőségét csak fokozza az a sajnálatos körülmény, hogy a főváros gazdasági viszonyai sokkal kedvezőtlenebbek, mint az európai többi centrumokéi. Egy nézőhelyre jut a lakosság szá-

*) A nyári üzemek nélkül.

mából: Londonban 53, Párisban 51, Rómában 38, Berlinben 34, Bécsben 29, Budapesten 28.

A budapesti mozgóképszínházak kerületi megoszlásából igen érdekes megállapításokat vonhatunk le:

Kerület*)	A mozgóképszínházak száma		befogadó-képessége	
	1928-ban	1930-ban	1928-ban	1930-ban
I.	9	4	1.921	1.123
II.	4	2	1.440	1.063
III.	2	2	1.090	1.090
IV.	5	5	2.828	2.758
V.	3	3	1.497	1.368
VI.	14	13	7.245	6.757
VII.	23	20	8.769	8.845
VIII.	13	13	6.042	6.007
IX.	8	9	2.130	3.368
X.	6	6	3.205	3.242
Összesen:	87	77	36.167	35.621

A budai részeken a legkedvezőbb a helyzet, ami a jobbpart népességének nagyobbarányú növekedésében találja meg magyarázatát. Ezzel szemben a balparton, az V. és IX. kerület kivételével az arányszám a főváros arányszámának alatta marad.

Kerületek szerint a népesség száma 1910-től 1930-ig a következőképp változott:

Kerület	A népesség száma			‰-os növekedés 1920-1930-ig
	1910-ben	1920-ban	1930-ban	
I.	71.501	96.609	115.131	19.2
II.	41.429	48.705	52.043	6.9
III.	49.412	51.164	60.478	18.2
IV.	25.268	28.306	25.172	-11.1
V.	63.700	72.149	77.993	8.1
VI.	156.284	160.361	173.979	8.5
VII.	181.863	176.321	186.706	5.9
VIII.	151.845	145.408	141.239	-2.9
IX.	88.035	91.128	98.892	8.5
X.	51.034	58.845	73.061	24.2
Össz.	880.371	928.996	1,004.699	8.2

Az utóbbi években az összes kerületek népessége szaporodott, csak a IV. és VIII.

*) 1914-ig visszamenőleg részletezett adatokat lásd Filmkultúra 1929 febr. 1. számában.

kerületé csökkent. Ily arányban alakult az egy ülőhelyre jutó lakosság száma is.

Kerület	1 ülőhelyre jutott a lakosság számából				
	1914-ben	1918-ban	1922-ben	1928-ban	1930-ban
I.	39	58	44	51	103
II.	30	61	27	35	49
III.	30	46	43	46	55
IV.	37	49	28	10	9
V.	44	85	51	48	57
VI.	21	30	29	22	25
VII.	36	27	20	20	21
VIII.	25	28	28	24	23
IX.	28	45	42	45	29
X.	158	45	36	19	23
Egész Bpsten	33	35	30	26	28

Az első kerületben — a filmszínházak számának csökkenése mellett — az arányszám a két év előtti kétszerese. Örventesen emelkedett a II. és III. kerület arányszáma is.

A IV. kerületi viszonyok évről-évre rosszabbodnak úgyannyira, hogy az utána következő legkedvezőtlenebb adatokat feltüntető kerületben is — a VII-ben — kétszer annyi lakos jut 1 ülőhelyre, mint a Belvárosban.

Nagy a visszaesés még a IX-ben, de már a többi kerületekben, úgyszólván kivétel nélkül kedvezőbb viszonyok közé jutottak a színházak, sajnos, csak népmozgalmi vonatkozásban.

A budapesti mozgóképszínházak 1927-től kezdve a következő jegyforgalmat érték el:

Az eladott belépőjegyek száma 1000-ben

1927-ben 12.496

1928-ban 10.987

1929-ben 9.953

1930-ban 7.664

E számok alapján megállapítható, hogy — évi 330 napos üzemidőt véve figyelembe — a napi átlagos jegyeladás:

1927-ben 37.000

1928-ban 33.000

1929-ben 30.000

1930-ban 23.000

darabot tett ki.

Ezekszerint az *átlagos napi* jegyforgalom a jelzett négy évben, egy teit házhoz viszonyítva, kitett:

	egy telt ház
	%-a
1927-ben	108
1928-ban	91
1929-ben	86
1930-ban	65

Ez a négy adat világítja meg leghívebben a budapesti mozgóképszínházak

helyzetét. 1928-hoz viszonyítva 40%-kal, a tavalyihoz viszonyítva 23%-kal csökkent a filmszínházak jövedelme.

Az idei év mikénti alakulásáról az eddig elmúlt 3 hónap forgalma nyújt perspektívát.

Megdöbbenő kép!... *Sívár és vigasztalan!* Csak a közterhek erős csökkentése az egyedüli remény a nehéz viszonyok átböjtöléséhez!...

PALÁGYI RÓBERT dr.,
a Magyar Mozgóképzemengedélyesek
Orsz. Egyesületének ügyésze:

FILM, HANGOSFILM ÉS SZERZŐIJOG

3. VITA A SZERZŐIJOG ÉS VÁLLALKOZÁS FOLOTT

„Nemzetek Szövetsége” által 1926-ban rendezett nemzetközi párisi filmkongresszuson egy bizottság napokig, reggeltől-estig, a világhírű Grünebaum-Ballin francia jogtudós elnöklete alatt vitázott azon a problémán, hogy *ki a film szerzője*, anélkül, hogy egy parányival is előbbre jutottak volna. A filmgyárosok képvisellete vitatta, hogy nélküle és az ő vállalkozói ötlete, elhatározása, áldozatkészsége és kockázata nélkül *nincs film*. Csak az ő föllépése és aktív beavatkozása teszi lehetővé a film alkotását, amelynek tehát helyes mérlegelés szerint a vállalkozó a „createurje”, a megteremtője. Ilyképen *a vállalkozóé a szerzői jog*. De indokolt is, hogy az övé legyen, mondták a vállalkozók képviselői, ha nem volna a vállalkozóé ez a jog, hogyan köthetne értékesítési szerződéseket, hogyan bonyolíthatná le nagy anyagi érdekekkel kapcsolatos üzleteit, ki volna annyira meggondolatlan, hogy filmbé pénzt fektessen, ha nem rendelkezhetne korlátlanul és kizárólagosan az ő pénzen készült mű felett?

A másik oldalon a *szerzői álláspont* az volt: a mű, amely filmesítésre került,

az én írói művem. Anélkül hiába volna pénzed, rendeződ és színészed, mert amit a közönség látni akar, az *az én fantáziám* szüleménye és írói tevékenységem eredménye: az én eredeti alkotásom, akkor is, ha abból további művészi tevékenység nyomán film lesz. Aminthogy az enyém a szerzői jog akkor is, ha művet valamely színház kitűnő rendezésben, világhírű színművészek közreműködésével hozza ki. Én nem bánom, fizessék a rendezőt, a tervezőt építész, színészt, ahogy akarják: de a szerzői jogomat nem adom. Átengedem a vállalkozónak a kész film feletti rendelkezés jogát, de ő csak eme engedélyem *jogán* és nem mint *eredeti szerzőijog-tulajdonos* léphet fel.

Az egyes azóta készült szerzői törvények is egészen *eltérő* szabályozást tartalmaznak:

Igy a cseh törvény:

„Valamely mű szerzőjének az tekintendő, aki a művet alkotta. A mű alkotója az, akinek tevékenységére vezethető vissza a filmmé alakítás munkájának egyéni volta.

Más megállapodás hiányában megfilmesítésnél a mű átalakítójának a rende-

zõ, valamely mechanikai mű vagy eszköz útján előadott műnél az, aki az előadást végezte, valamely kar előadásánál az, aki a kart vezette (dirigens) és a műnek technikai adaptálás útján történt visszaadásánál az, akitől ezen technikai visszaadás eredeti jellege származik.”

A jugoszláv törvény 1930-ból:

10. §. „Valamely mű szerzője (alkotója) az, aki a művet alkotta.”

A lengyel törvény 1926. évből:

10. §. „A szerzői jog, fényképi vagy analóg módon alkotott műveknél, kinematográfiai műveknél és mechanikai eszközök útján előadandó zenei arranzsmánoknál a vállalkozót illeti és ha a művet megrendelték, azt a személyt, aki a rendelést eszközölte.”

Az olasz törvény 1925. évből:

20. §. „Ellenkező megállapodás hiányában a kinematográfiai mű szerzői joga az alábbi módon nyer szabályozást:

A szerzői jog fele a scenárium, másik fele a filmszalag alkotóját illeti meg. Ha olyan kinematográfiai műről van szó, amelynek alkotásában külön ezen mű céljaira szerzett eredeti zeneművekkel szerepel a zeneszerző, a szerzői jog három egyenlő részben illeti meg a scenárium, a zene és a filmszalag szerzőjét.”

A vita ma is ebben a stádiumban van. El nem dőlt. Az élet ugyan emiatt nem állt meg. Expedienst találtak abban, hogy a vállalkozó senkivel sem állt szóba addig, amíg minden néven nevezendő és néven nem nevezendő jogát reá nem ruházták, ami lehetővé tette, hogy megnyugvással fektesse pénzét a vállalkozásba és a kész film forgalombahelyezése, nyilvános előadására vonatkozóan szerződéseket kössön és pénzét ilyképen visszaszerezze.

De az elvi kérdés nyitva maradt, pedig az elvi kérdés nem gyakorlati érdek nélkül való. Nem gyakorlati érdek nélküli, hogy lényeges vagyoni értékű és nagy jövedelem reményével bíró üzlet monopóliuma a dolgok adottságánál fogva az enyém-e, vagy ezt másoktól kell megszereznem? Különösen, ha az, akitől

meg kell szereznem, esetleg nem is egy ember, hanem több. Sőt, nem is több, hanem igen sok, sőt egyiknek-másiknak örököse vagy jogutóda lehet, szintén jelentékeny számban. Ilyenkor kényelmetlen helyzet a vállalkozó helyzete. Ennek a fölismerése és annak a ténynek a szem előtt tartása, hogy az esetek túlnyomó részében a vállalkozó el sem kezd a munkát, amíg a szerzői jogot, mindenkítől, aki számba jöhet, meg nem szerezte, ahhoz az általános felfogáshoz vezetett, *hogy a szerzői jog hordozója, eredeti tulajdonosa a vállalkozó.*

A már említett gyakorlati okokon kívül még az a téves elméleti ok is vezetett erre az uralkodó fölfogásra, hogy kell lennie valakinek, aki a törvény alapján harmadik személyekkel szemben szerzőnek „tekintendő”. Van valaki, akinek akarati magatartása a film előállítását szolgáló erők kiszemelésére és a film megteremtésére van beállítva. Ez az akarati magatartás e szerint a fölfogást vallók szerint éppen úgy van a film megalkotására irányítva, mint valamely nagy gyűjteményes mű szerkesztőjéé a gyűjteményes mű megalkotására. Ha a törvény az ilyen szerkesztőnek külön szerzői jogot adott, nem lehet akadály a annak, hogy helyes törvényt magyarázat szerint szerzői jogot kapjon a vállalkozó, aki összegyűjtötte azokat a szerzőket, kik az ő utasításai szerint a gyűjteményes filmművet alkották.

Sem az egyik, sem a másik indok nem alapos. Az akarati magatartás vagy a pénz nem helyettesítheti soha a művészi alkotást. Szerző csak az lehet, aki alkotott, ehhez képest csak az alkotónak lehet szerzői joga, — a megrendelőnek és szerzők kiszemelőjének elvileg *nem*. Mint a német törvény kifejezetten mondja is 2. §-ában: „*Urheber eines Werkes ist dessen Verfasser.*”

A TELEFONGYÁR R.-T. CIME: BUDAPEST, VII., HUNGÁRIA-KRT. 163.
TELEFON: JÓZSEF 462—39.

Dr. TÓTH ZOLTÁN,
a Vakokat Gyámolító Orsz. Egyesület
igazgatója:

A VAKOK ÉS A BESZÉLŐFILM

A mikor a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület a belügyminiszteri engedély alapján mintegy 10 évvel ezelőtt a VII., Hermina-út 7. sz. alatt lévő színházának hangversenytermében mozgót létesített, többen fordultak hozzám azzal a kérdéssel, hogy miért szerveztük meg a Homeros-mozgót, hiszen *a vakok azt úgy sem látják.*

El kellett ismernem, hogy a kedves érdeklődőnek ebben az egyben igaza van, mert vak embertársaink számára a *némafilm* még annyit sem jelent, mint a siket számára a zene. Ez utóbbiak ugyanis legalább a mély hangok rezgéséből megérezhetik az ütemet, a vakok azonban a némafilm képeiből semmit sem képesek tudomásul venni. Mégis volt némi kapcsolat a régi jó némafilmek és a vakok között, mert azt az értékes hangulatot, amit a némafilm lepergetése alkalmával *a zene* volt hivatva megteremteni, éppen vak embertársaink zenéje szolgáltatta. Elég volt a film szövegének fölolvastása, máris megértették azt, hogy ez az alkalom milyen zenét föltélel.

A beszélőfilm föltalálása óta a tudománynak és a technikának ez a kiváló alkotása a vak embereket is mind jobban érdekli és különösen a németül értő vakok fordulnak hozzám gyakran azzal a kéréssel, hogy a hallgatóság sorában a beszélőfilmek előadásán ők is helyet foglalhassanak. Érdeklődésük eleinte meg lehetőségnél volt, lassan-lassan azonban megszökent. Tévedés volna tehát azt hinni, hogy *a beszélőfilmet a vakok valóban különlegesen megszerették.*

Ennek az oka egyrészt az, mert kevesen vannak közöttük olyanok, akik a film megértéséhez szükséges idegen nyel-

veket tökéletesen értik, másrészt pedig az, mert a beszélőfilm hallgatása közben önkéntelenül is fölmerül tudatukban fogytékosságuk megérzése, mivel a vásznon lepergő cselekményeket nem láthatják. A filmet kísérő zene és különösen az énekes filmek azok, amelyek nekik is igen nagy élvezetet okozhatnak és így a legkiválóbb zenei értékű énekes filmeket kivétel nélkül szívesen látogatják.

Amióta azonban a rádió a maga nagy térhódítását megtette, azóta a vakok legszívesebben a rádióban elhangzott színelőadásokat hallgatják, mert ez felel meg az *ő lelki világuknak* és fizikai helyzetüknek legjobban. A látókhöz viszonyítva ugyanis igen nagy előnyük az, hogy a színházbajárás alkalmával a szövegnek jelmez és dekoráció nélkül megértését és a szöveg által kifejezett tartalom élvezetét megszokták és így a rádióban nyújtott előadásokat különös megértéssel hallgatják.

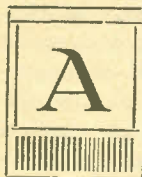
Ugyanezt mondhatom a *magyarul beszélő filmre* is. Ezt is a legnagyobb lelkesedéssel hallgatták meg és a tartalom teljes megértésében és élvezetében önkéntelenül is megfeledeztek arról, amit látniok lehetett volna. Az egyetlen magyar film iránti lelkesedésük kelti bennem azt a hitet, hogyha valamikor a beszélőfilm *a magyar léleknek és a magyar kultúrának is kifejezője lehet*, és azon a nyelven fog hozzánk szólni, amit nemcsak a magyar vakok, de mindnyájan türelmetlenül várunk, vak embertársaink életében is igen jelentős szerepet fog betölteni.

UJABB VIDÉKI VÁROSOKBAN SZERELTEK FEL TELEFONGYÁRI HANGGÉPET, MINDENÜTT A LEGNAGYOBB MEGELÉGEDÉSRE.

LOHR FERENC

okl. gépészmérnök,
a Hunnia-filmgyár hangmestere:

S MEGSZÓLAL A MAGYAR FILM...

A mikor ma a magyar lelkület formát és kibontakozást keres abból a letargikus életből, amelynek kolduskenyeréért neki az illuziót, a terveit, az álmait föl kell áldoznia, ugyanakkor szerető gondoskodással állunk egy lehetőség mellé, amely elfeledtet velünk sok keserűséget és amely ezeket az elveszni induló illuziókat nekünk visszaadja.

Mindannyian, akik értékelni akarjuk azt a nevelő hatást és megmozdulást, amelyet egy lendülettel felépített film a meséjével, művészi nagyvonalúságával, nüanszaival és technikájával a társadalomra gyakorol; és mindannyian, — akik örülünk annak, hogy van még magyar erő és tudás, amely reprezentálni tud, van még lelkesedés és önbizalom, amely eredményeket mutat föl, — ünnepelünk annak a hangosfilmgyártásnak a megindulásával, amely magyar hangon és konstruktív energiával akar komoly eredményeket elérni.

A hangos- és némafilmek között az amerikai és más külföldi filmgyártásnál lejátszódott kritikai harcok menetét évekig figyelte a magyar Hunnia-filmgyár is. Akinek alkalma volt már a külföldi nagy filmgyárak műtermében csupán egyetlen hangosfilmjelenet fölvetését megnézni, annak igényei a látottak alapján megváltoznak. A filmkérdésbe beleszól az irodalmon kívül az optika, az akusztika, az elektroncső-elmélet, az elektrotechnika, a festészet, a zene, a színészet, a sajtó és a gazdasági problémák és annyi úrnak szolgálni nem könnyű dolog. Minden filmkritikusnak meg kellene néznie azt a munkát, amit ezekben a műtermekben kifejtenek, betekin-

tést kellene kapnia abba a minden tiszteletet megérdemlő munkába is, amelyet a Siemensstadt laboratóriumai és az AEG Forschungsintitútjai a hangosfilm technikai tökéletesítésére szentelnek.

Mindazoknak a tényezőknek, amelyek és akik hivatva vannak a Hunnia-filmgyár technikai készségét bebizonyítani, kivétel nélkül alkalmuk volt ezt a munkát látni külföldön és módjukban van Magyarországon olyan gépekkel produkálni a filmeket, amelyek a legmodernebb berlini filmgyárak gépeinél is újabbak és a jelen technika állása mellett a leg-tökéletesebbek.

A filmvilág lexikonjából hiányzik még a hangosfilm lényegének a definíciója és a jövőnek sikeres filmjei fogják megadni ennek a definíciónak az alapját. Ez azonban nem elsősorban tartozik a film technikájára; ez a legnagyobb részt a művészek és írók dolga, akik — átlátva a modern élet kívánságait, — Verne- és Jókai-féle előérzettel inspirálják majd a gyakorlati élet embereit is a formák normalizálására, ha ezekről a filmvilágban egyáltalán beszélni lehet! Ez pedig nem csupán magyar kérdés, ez internacionális probléma. Hogy a kritika annyira éber és érzékeny szemmel bírál, bizonyítja a legjobban, hogy a téma nem érdektelen és érdemes fejleszteni a hangosfilmet.

Mi örömmel és lelkes odaadással lépünk a Hunnia-filmgyár megnyitásakor a közönség elé, amely végre magyar szót akar hallani! és hálásan mondunk köszönetet mindazoknak, akik ilyen szép lehetőségeket adtak a magyar film jövőjének.

A MŰTEREM

Az újonnan átalakított Hunnia film-műteremben április 29-én kezdődtek meg az első hangosfilm-fölvételek. Dr. Lázár Lajos filmrendező rendezi *Bónyi* Adorján *A kék bálvány* című filmjét, amelynek szöveggönyvét *Faragó* Dezső György írta teljesen filmszerűen, míg magát a darabot *Lőrincz* Miklós írta át filmre. A darab finom és hatásos zenéjét *Harmath* Imre szerezte, *Harmath* muzsikája nem-sokára Budapest legnépszerűbb tánc- és énekmuzsikája lesz. A darab férfi főszerepeit *Beregi* Oszkár és *Jávor* Pál játsszák, a női főszereplők *Fenyvessy* Éva, *Mími* *Princz* és mások. A film díszleteit *Vincze* Márton tervezte, míg a fölvételeket *Eiben* István, a kiváló magyar filmoperatőr végzi. A hangos fölvételeket *Lohr* Ferenc mérnök, a Hunnia-filmgyár fiatal és tehetséges hangmestere irányítja, vele hasonló irányban dolgozik *Dunstmann* mérnök. A film fölvételvezetője és az egész apparátus irányítója gróf *Zichy* Géza Lipót. A fölvételek május végér elkészülnek, de az első magyar Klang-Tobis-rendszerű hangosfilm csak az 1931—32. idényben kerül színre.

HANGOSFILM-AKADÉMIA
nyílt meg Bécsben igen komoly keretek között, komoly emberek vezetésével. A *Bécsi Hangosfilmbarátok Egyesületének* kezdeményezésére alakult meg az akadémia a volt Mondial-műteremben, ott is folyt le ünnepélyes keretek között a megnyitás. Mit akar az Akadémia? A megnyitó beszédből kiderül, hogy az Akadémia a filmszínészek, rendezők, szerzők, dramaturgok, filmtechnikusok és hangosfilmzenészek új generációját óhajtja fölnevelni. Az új iskola nemcsak elméleti oktatást akar nyújtani, hanem a gyakorlatra helyezi a fősúlyt. Ennek keresztülvitelére létesítették az új hangosfilm-műtermet. Évente 1—2 avant-garde filmet fognak készíteni, amelyet az Akadémia rendező-hallgatói fognak rendezni, a laboratóriumban az akadémia filmtechnikusai dolgoznak majd. Végül fiatal íróknak és zeneszerzőknek kívánnak alkalmat adni, hogy képességeiket bebizonyítsák és műveiket filmen értékesíthessék. Az intézet minden résztvevője így saját műveinek és saját energiájának a felhasználásával fogja tudását szélesíteni és gyakorlatilag értékesíteni. A tanterületben helyet foglalnak bécsi filmrendezők, egy-két szerkesztő, míg a vizsgálobizottságban munkát vállalt többek között *Franz Herterich* udv. tanácsos, a Burg-színházak dramaturgja és rendezője.

A Filmművészeti

Évkönyv

1931. évi kötetének

ára 5.— pengő.

Megrendelhető a Filmkultura kiadóhivatalában, Budapest, VII., Erzsébet-körút 30.

VIDÉKI FILMKULTURA

Somsály-Bányatelep (Borsód megye) (l. 1600) *Olvasóegyet-Mozgóképszínház*. E. Rimamurány-Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. somsályi olvasóegylete. Bk. 280. J. yas., ünn. Ig. *Krausz* Elek főmérnök. G. Gaum. kal. Mk. *Krausz* főmérnök. Up. Hódoscsépány.

LESZ MAGYAR HANGOSFILM, VE-
GYEN TELEFONGYÁRI FOTÓCEL-
LÁS GÉPET!

A FILM HALOTTAI

Stefano Pittaluga, az olasz filmgyártás egyik megalapítója és úgyszólván megtestesítője, husvét első napján az egyik római klinikán operáció következtében hirtelen elhunyt. Stefano Pittaluga nemcsak Olaszországban volt film-fogalom, hanem ismerte őt az egész filmvilág Európában és azon kívül. Filmgyára — a turini és a római — az olasz filmkultúra központjává vált és különösen az olasz hangosfilmgyártás megindítója gyanánt szerepelt az utóbbi két esztendőben, amely idő alatt valóban emberfelettit teremtett. Pittaluga 1887-ben született Campomoroneban. Édesapja a legelső olasz filmszínházak egyikét alapította meg és így került a fiatal Pittaluga a filmszakmába, amelynek haláláig nemcsak munkás tagja, hanem vezető embere is. Pittalugának szintén mozgóképszínháza volt Torinóban, majd áttért a filmkölcsonzésre is és rövidesen minden nagyobb olasz városban megszervezte a Pittaluga-fiókokat. A háború után vállalata székhelyét Torinóból Milanóba helyezte át és 1928-ban, amikor Amerikát elfogta a hangosfilm-láz, Pittaluga volt az első Olaszországban, aki fölismerte a hangosfilm jövőjét és rögtön megkezdte az olasz hangosfilmgyártás megszervezését. Rómában, San Giovanni elővárosában máról-holnapra keletkezett az új filmváros, a „Cines-Pittaluga”, ahol már eddig is néhány nagyszerű olasz hangosfilm készült. Stefano Pittaluga hirtelen halála súlyos és fájdalmas vesztesége az olasz filmgyártásnak, amely most nélkülözi nemcsak vezérét, hanem hallatlan munkaerejű megszervezőjét is.

Stella Gyula, a Nemzeti Színház tagja és az Országos Színész Egyesület elnöke április 10-én rövid szenvedés után elhunyt. Stella éveken keresztül kedvelt és rokonszenves szereplője volt a magyar filmeknek is. Sokat játszott a Corvin-

filmeken és még többet néhai Forgács Antal képein, amelyekben mindig a jószívű és nemesen gondolkodó ember szerepét játszotta, mint amilyen ő maga volt az életben. Stella halála így érzékeny vesztesége a magyar filmgyártásnak, amelynek most megkezdődő új korszakában méltó szerephez jutott volna.

Fatty Arbuckle amerikai filmkómikus március utolsó napján egy kis amerikai városka kórházában meghalt. Arbuckle-t a magyar filmközönség Fatty néven ismerte, éveken keresztül a világ egyik legkeresettebb filmszínésze volt. Néhány évvel ezelőtt egy gyilkossági ügyből kifolyóan el kellett hagynia a filmet, úgyhogy azóta csak vagyonából élt és mire ez is elfogyott, a legszörnyűbb nyomorban tengette életét. Orvosi megállapítás szerint éhínség következtében halt meg az a filmművész, aki valamikor a maga 105 kilójával aratta sikereit és nevetette meg az egész világ mozgósínházi közönségét.

Horváth Jenő, a Nemzeti Színház rendezője, áprilisban hirtelen elhunyt. Horváth Jenő, a népszerű Tutyu, a magyar film fénykorában sokat szerepelt a filmen is és főleg a régi Corvin-filmeken játszott az 1917—1920-as években.

Récsei Békeffy Miklós április 30-án életének 50-ik évében Várpalotán meghalt. Békeffy Miklós a MMOE első éveiben ügyvezető igazgatója volt az egyesületnek, később azonban visszavonult az Egyesület adminisztratív vezetésétől.

Mayer József, a magyar filmvilág nagyon régi munkása, május 1-én 76 éves korában súlyos betegség következtében meghalt. Mayer József évek óta műsorokat kötött egyes vidéki filmszínházak számára és ebben a munkájában minden filmvállalat szeretettel és nemes elhatározással támogatta. Halála mély részvétet keltett a filmszínházban.

AZ OKTATÓFILM

MOSDÓSSY IMRE

miniszteri tanácsos, ny. kir tanfelügyelő:

A PEDAGÓGIAI FILMTÉMAK ÉS A TANTERVEK

(Második közlemény.)

Visszafelé fordítva egy kissé a sorrendet a megvizsgálandó kérdésekben, mielőtt az egyes népiskolai tantárgyakat a filmtémák szempontjából osztályoznók, egy-két szóval meg kell emlékeznünk azokról a szempontokról, amelyek a szemléltetés módozatait és elrendezését a gyermektanulmányozás eredményei alapján érdeklik és érintik.

A pszichológia és gyermektanulmányozás bizonyos kategóriákat állított fel a gyermek érdeklődésének fejlődési fokaira, valamint a kapacitások kapcsolatára és egymással való viszonylatára nézve is. A pszichológia azt mondja, hogy a 6—7 éves korig a szubjektív érdeklődés, 7—10 éves korig az objektív, 10—15 éves korig az állandó érdeklődés, 14—16-ig viszont a társadalmi élet szemlélete nyomul előtérbe.

Ha a gyermek érdeklődésének itt felsorolt fokozata alapján vennők figyelembe a jelzett korok szerint megállapítandó filmtémákat, egészen bizonyos, hogy sok esetben összeütközésbe jönnének egyfelől a tantervek és tanmenetek rendelkezéseivel, másfelől a gyermekek igen jelentékeny többségével, azok speciális, egyéni sajátosságaikkal és egyéni lelki szükségleteikkel, amelyek a teorétikus kategóriákból igen sokszor és igen erősen kikíváncsoznak és érvényesülést követelnek.

Hogy e kérdéseket mégis érintjük,

tesszük ezt főképp azért egyfelől, hogy ezek jelentőségét elismerjük, másfelől, hogy rámutassunk arra, hogy *itt a kibontakozást* a szorosán vett pszichológiai kategóriák alapján alighanem a gyakorlati élet útmutatásai alapján lehet elintézni.

A kérdés megoldásának ugyanis két ága van. Az egyik az, hogy egész oktatási rendszerünket, tanterveinket, módszeres és didaktikus munkánk rendszerét az érdeklődés fent vázolt fokozataihoz kell átformálni. A dolog másik ágazata, — mivel az első végrehajtásától, sajnos, még messze vagyunk — az, hogy a mondott kategóriákat meg kell vizsgálnunk abból a szempontból, hogy azokat abszolút igazságok gyanánt el lehet-e és el kell-e fogadnunk? Ha e vizsgáldást végrehajtjuk, rá kell jönnünk, hogy tulajdonképpen nem olyan abszolút igazságokról van még szó, amelyekhez a tanterveknek, a módszereknek, didaktikának, pedagógiának, szemléltetésnek feltétlenül alkalmazni kell, hanem tán magukat ez igazságokat és tapasztalatokat a gyermeki léleknek egy sokkal általánosabb fejlődési törvényre kellene előbb vonatkoztatni. Másfelől éppen e törvényre való vonatkoztatás által azokat az okokat kellene keresni, amelyek a gyakorlati gyermekpszichológusok előtt ezeket a fent megjelölt kategóriákkal illusztrált eredményeket produkálták, amelyek tehát nem a gyermeki lélek általános struktúrájából folynak, hanem elsősorban na-

gyobbrészt, az én meggyőződésem szerint, a körülményekből, a nevelési eljárásoknak, a szülői háznak megszokott, megcsontosodott eljárásaiból következnek.

Én azt hiszem: hogy a gyermeki lélek fejlődésében *nem lehetnek egymástól eltérő periódusok*, nem lehetnek *kimaradó* és újból *visszatérő* periódusok — a gyermeki lélek az egész szervezettel harmóniában él, *egységes* valóság, amelynek tehát épp ezért nem lehetnek, nincsenek is igazán egyenesvonalú, egy-egy, a körsugár irányában haladó, kitérő *fejlődést* és főképen *fejlesztést* igénylő, követelő fejlődési irányzatai, hanem a gyermeki lélek emez egységességénél fogva a fejlődésnek helyesen csak koncentrikus irányt lehet és kell is követnie, annak dacára is, hogy egyes pszichológusok szerint a tulajdonképeni módszertani koncentráció csak az állandó, objektív érdeklődés után lép fel. Ebből az következik, hogy ahol ez a koncentrikus fejlődés *részleges*, oldalirányú fejlődéssel megzavartatott, ott a hibát, az okot kell keresni, mely a zavart, az eltolódást okozta és a helyes fejlődés tényezőit kell beállítani. Vagyis: meggyőződésem szerint, itt is az az eset, ami az ú. n. látásos, mozgásos és hallásos gyermektípusok kérdésével szemben én előttem törvény: az t. i., hogy a helyes nevelésnek nem lehet az a feladata, hogy ezeket a típusokat külön-külön fejlessze; ellenkezőleg: mivel az *egészséges*, az *egységes* és a *harmonikus* képzszerzésnek mind a három típus feltétlenül szükséges eszköze, — ahol az egyik vagy másik nincs kifejlődve: ezt a fogyatékossgát kell pótolni; helyesebben a jobban kifejlődött típust a másik utánafejlesztésével kell tökéletesíteni.

Már most a pedagógiai filmhez vonatkoztatva ezt a kérdést, világos, hogy a szemléltetési anyag megválasztásában nem a *képzés szétágazó* irányzatát, hanem az *egységes fejlesztést* kell szolgálni, vagyis, alapgondolatul itt is azt kell elfogadnunk, amelyet fennebb hang-

súlyoztam, hogy t. i. a gyermeki lélek fejlődésének törvénye fokozatos felfelé haladtában az állandóan koncentrikus, egyenletesen bővülő irányt írja elő, és ehhez kell alkalmazkodnia a helyes oktatásnak, a helyes nevelésnek, tehát a helyes szemléltetésnek is. Ezt a legtermészetesebb tényekkel lehet bizonyítani. A gyermek t. i. állandóan ki van téve mindenfajta benyomásnak: egyszerre, egy időben állandóan kap olyan impulzusokat, vesz fel olyan benyomásokat, amelyek az egocentrikus felfogásnak, a szubjektív érdeklődésnek kedveznek, majd olyanokat, amelyek belső szemléletekre készítetnek, ismét olyanokat, amelyek a reális ismereteket gyarapítják, melyek bizonyos tárgykörök iránti állandó reális érdeklődését támogatják stb. Az élet nem osztja, nem oszthatja be a maga jelenségeit a gyermekek korára való tekintettel periódusokra. Ez nem igaz! A gyermektanulmányozásnak ezek a megállapításai, ha nem is kardinális tévedések in concreto, de ingatag alapon általánosíthatnak törvénné. Rossz a kiindulásuk, mert sokszor a gyermekekhez intézett kérdésekre adott és így leírhatatlanul erősen elfogódott feleletekre építettek és az okok figyelembe nem vétele törvényszerűséget erőszakolt rájuk ott, ahol esetleg csak a véletlenek találkozásáról lehet beszélni.

Nemzetközi fényképészeti kongresszus. A VIII. nemzetközi fényképészeti kongresszust ez évben augusztus 3—8. között tartják Dresdenben dr. Albert Einstein díszelnöksége alatt. A kongresszus napirendjén nemcsak fotografiai, hanem főleg kinematografiai kérdések szerepelnek és ezeket a kérdéseket négy osztály fogja tárgyalni: 1. Az elméleti és gyakorlati fényképészet osztálya, 2. Kinematográfia, 3. A fotográfia és kinematográfia gyakorlati alkalmazása a tudományban és technikában, végül 4. Történelem, bibliográfia, filmjog stb. osztályai. A kongresszuson való részvételt dr. R. Luther tanárhoz kell bejelenteni, Dresden A. Paradiesstr. 6/b.

A TELEFONGYÁR FOTÓCELLÁS ÉS
LEMEZES LEADÓGÉPE A BELFÖLDÖN
ÉS KÜLFÖLDÖN REMEKÜL
BEVÁLT.

SZÁMOK A FILMVILÁGÁBÓL

A német oktatófilmgyártás 1931 első nyelvében. 1931 első három hónapjában Németországban 151 oktató- és ismeretterjesztő-filmet készítettek, összesen 97.269 m. hosszúságban. Ez a 151 filmet 59 cég és magánvállalkozó gyártotta. Ebből a mennyiségből az Ufa készített 20 filmet, a Kühnemann-cég 13 és az I. G. Farben-industrie 10 oktatófilmet, a többi eloszlik.

Hangosfilm egy amerikai egyetemen, mint nyelvoktató. A Chapel Hill-i egyetemen, amelyen 3000 hallgató tanul, próbaként bevezették az idegennyelvű hangosfilmek előadását. Naponta más-más nyelvű hangosfilm kerül bemutatásra és az eddigi tapasztalatok szerint ez a rendszer nagyon bevált és az előző segítségével a hallgatók könnyebben sajátítják el az egyes idegen nyelveket.

Az oktatófilm a svájci tanítógyűlésen. Júniusban a svájci Általános Tanítóegyesület nagygyűlést rendez Bazelben, melynek napirendjén igen sokat szerepel az oktatófilm kérdése. Tudvalevő dolog, hogy az iskolai oktatófilmnek Svájcban rengeteg barátja és lelkes híve van és nagy intenzitással dolgoznak az iskolai film minél jobb elterjedtsége érdekében. Április 24-én egyébként 25 iskolaigazgató jött össze Bazelben, ahol dr. Gottlieb Imhof, a bázeli Nemzetközi Oktatófilm-Kamara igazgatója tartott nagyszabású előadást az oktatófilmről.

Evangelikus filmkongresszus Németországban. Az evangelikus „Bildspielbund für Deutschland“ május 3—5 között filmkongresszust tart Kasselben, amellyel kapcsolatban film- és fotókiállítás is rendeznek. A kongresszuson a legújabb filmtechnikai találmányokat mutatják be, azonkívül előadásokat tartanak az aktuális filmproblémákról.

A Nemzetközi Oktatófilm-Intézet új igazgatósági tagjai. A Népszövetség legutóbbi genfi tárgyalásai során sokat foglalkozott a római Nemzetközi Oktatófilm-Intézet ügyeivel is és jóváhagyta az Intézet munkaprogramját. A Népszövetség egyben 5 év tartamára megválasztotta az Intézet új igazgatósági tagjait és pedig: dr. Hugo Krüss, a berlini állami könyvtár igazgatóját, dr. Thomas E. Finegant, Amerika képviselőt, Henri Focillont Franciaország képviselőt, továbbá a lengyel dr. Leon Chrzyszowski és a román Georg Oprescut.

Hangosfilmművészeti Főiskola Bécsben. A bécsi tanács jóváhagyta a „Höhre Lehranstalt für Tonfilmkunst“ nevű egyesület és iskolát, amelynek célja, hogy Bécs minden művészeti és kulturális irányzata szorosabb összeköttetésbe kerüljön a hangosfilmművészettel és megismerje a hangosfilmkultúra céljait és törekvéseit.

Belgium: A brüsszeli 100 mozgóképszínház közül több, mint a fele már hangosfilmszínház. Belgium többi városában is közel 100 mozgóképszínház játszik hangosan. Ezek legnagyobb része fotócellás géppel rendelkezik, csak kis hányaduk játszik csupán lemezese filmet. A filmvállalatoknál még rengeteg néma film tárol, ezek kihelezése most van folyamatban. A filmcenzúra igen szigorú abban a tekintetben, hogy a filmeket a fiatalok számára bemutatathassák. Ezt a tilalmat az összes filmszínházak reklám céljaira használják ki, — igen ügyesen. A hangosgépek közül a Western Electric, Pacent, a stuttgarti Bauer gépei és Gaumont gépei terjedtek el legjobban. Néhány filmszínház Brüsszelben majdnem éjfélkor zár, a legtöbb azonban 11 órakor fejezi be az előadásokat.

Bulgária: Az utóbbi időben mindinkább szaporodik a bolgár mozgóképszínházak száma. Bulgáriában összesen 70 filmszínház játszik, ezek közül 12 működik Szófiában. Az egyes előadások másfél-két óráig tartanak, a műsorok hossza pedig 1800—2000 m. Az elmúlt évben kb. 2 millió leva értékű filmet importáltak az országba. Súlyos adók terhelik a filmeket a behozatalnál, azonkívül a vetítőgépek is óriási adók alá esnek. Egy q megvilágított film vámja 600 leva, ezenkívül a vám 25%-át illetékek és adók címen kell lefizetni. A gépeknél hasonlóképpen 300 leva a q vámja és ehhez szintén 25% adó és illeték jön.

Japán: Az első japán hangosfilmet 1930-ban készítették, címe „A kapitány leánya“ volt. A Lee Forest-eljárás szerint forgatták az első japán hangosfilmet, amelyet rövidesen követett néhány újabb film, ezek azonban már minőségileg jobbabbak voltak, mint a legelső hangosfilm. A Nikkatsou-cég „A haza“ címen készített egy új filmet, amelynek halleluán sikere volt Japánban. Ebben a filmben Fuzsivara, egy Olaszországból visszatért tenorista énekelt és pedig leírhatatlan sikerrel. Az országban új hangosfilmműtermek létesülnek, mert már minden filmgyár teljesen áttért a beszélő- és hangosfilm gyártására. Tókióban új monumentális filmszínház épül 4000 ember befogadására. Ezt az új mozgóképpalotát a legragyogóbb technikai újításokkal szerelik föl és a legmodernebb kivitelben építik. Az új Gekyo-filmszínházban — ez lesz az új filmpalota neve — klub, kávéház-étterem, banketterem, üzlethelyiségek, telefonfülkék, olvasó- és írótermek stb. épülnek.

CENZURÁZOTT OKTATÓ- ÉS ISMERETTERJESZTŐ FILMEK

1931 január 1-től április 15-ig.

- Németország, 6 felv. 2120 m. (Magyar-Holland).
- Magyarország művészi emlékei, 4 felv. 1638 méter (Magyar-Holland).
- Ingagi, 8 felv. 2266 m. (Eco).
- Hogy készül a hordó? 2 felv. 566 m. (Magyar-Holland).
- A félkezeű koldus, 2 felv. 677 m. (Magyar-Holland).
- Lóra magyar! 5 felv. 1438 m. (Honvédelmi Minisztérium).
- Medveadászat a Kárpátokban, 1 felv. 300 méter (Ufa).
- Fölfelé az Amazonon, 5 felv. 1472 m. (Ufa).
- Maki és Lux barátságot kötnek, 1 felv. 300 méter (Ufa).
- Érdekességek a világ minden részéből, IV., 1 felv. 235 m. (Kultur).
- Érdekességek a világ minden részéből, V., 1 felv. 248 m. (Kultur).
- Ez Amerika! 3 felv. 810 m. (Kultur).
- Vigyázz a fogaidra! 1 felv. 397 m. (Magyar-Holland).
- Ép testben ép lélek, I. Tornászás és atletika, 1 felv. 317 m. (Kultur).
- Ép testben ép lélek, II. Futball, rugby, tenisz, 1 felv. 247 m. (Kultur).
- Ép testben ép lélek, III. Vizi sport, 1 felv. 228 m. (Kultur).
- Ép testben ép lélek, IV., Téli sportok, 1 felv. 222 m. (Kultur).
- Ép testben ép lélek, V. Lovas sportok, autó, motor, 1 felv. 473 m. (Kultur).
- Ép testben ép lélek, VI. Barangolások a sportok birodalmában, 1 felv. 122 m. (Kultur).
- Bolyongás a nagyvilágban, I. Kalandozások szárazon, vizen és a levegőben, 1 felv. 367 m. (Kultur).
- Bolyongás a nagyvilágban, II. Érdekességek a világ minden részéből, 1 felv. 399 méter (Kultur).
- Bolyongás a nagyvilágban, III. Érdekességek a világ minden részéből, 1 felv. 432 méter (Kultur).
- Bolyongás a nagyvilágban, IV. Érdekességek a világ minden részéből, 1 felv. 366 méter (Kultur).
- Bolyongás a nagyvilágban, Az állatok világa, V. 1 felv. 202 m. (Kultur).
- Szeged múltja és jelene, 3 felv. 384 m. (Szegedi Népművelési Bizottság).
- Berlin, 1 felv. 365 m. (Magyar-Holland).
- Folyamátkezés, 9 felv. 2798 m. (M. F. I.).
- A kis hős, 8 felv. 2262 m. (Magyar-Holland).
- A lódarazsak társadalma, 1 felv. 241 m. (Ufa).
- A tűz és jég világa, 1 felv. 197 m. (Ufa).

- A Dunadelta erdeiben, 1 felv. 196 m. (Ufa).
- A modern baromfi tenyésztése és értékesítése, 6 felv. 1683 m. (Kovács és Faludi).
- Az Athos hegy remetéi, 1 felv. 305 m. (Ufa).
- Német diákok Görögországban, 1 felv. 288 méter (Ufa).
- Az örök nyár országa, 1 felv. 286 m. (Ufa).
- Patagónia, 385 m. (Stylus).
- Brazília, 1 felv. 212 m. (Stylus).
- Afrika beszél, 8 felv. 2109 m. (Iris).
- Vom Rohstoff zum Fertigezeugnis, 2 felv. 681 m. (MTI).
- Zeitlupenaufnahmen, 1 felv. 291 m. (MFI).
- Ein Rundgang durch die Fabriken Ford Motor Company in Detroit Dearborn, 4 felv. 1262 m. (Pöispáni hivatal, Miskolc).
- A budapesti állatkert, 1 felv. 403 m. (Paedagógia).
- A magyar sportrepülés kifejlődése, I. 2 felv. 751 m. (MFI).
- A magyar sportrepülés kifejlődése, II. 1 felvonás, 398 m. (MFI).
- A Szent Imre jubileumi év ünnepei Budapestben, 4 felv. 1404 m. (Paedagógia).
- Téli képek, 1 felv. 403 m. (Paedagógia).

Nem lehet felsorolni

azt a sokféle előnyt,
amelyet az

AEG írógépek

6-os modellje nyújt.

Még ma kérje a bemutatást

az

AEG UNIO MAGYAR VILAMOSÁGI RT.

V., RUDOLF-TÉR 5.

utján.

Telefon: Aut. 112-77, 78, 79.

*Magyar Mozgófényképgépkezelők
Országos Egyesülete*

VII. ker., Csengeri-utca 1. szám.

Hivatalos órák: délután 2—4-ig.

Telefon: József 375—98.

Budapesti filmpiac *Filmmegjelenések 1931. április havában*

JELMAGYARÁZAT: Megj.=Megjelenési hely — H.=Hossza — F.=Felírás
M.—Műfaj — Fősz.=Főszereplők — C.=cenzura — a.=aluli — f.=felüli.

CITO CINEMA (Feldmann Izsó), Rökk Szilárd-u. 16. Tel.: J. 412—71.	IV/11	Rajnai takarodó. — Megj.: Omnia, Corso. — H.: 2389 méter. — Műf.: Vígjáték. — F.: Garami Andor. — Fősz.: Hans Junkermann, H. Stüwe, Charlotte Susa, Verebes Ernő, Siegfried Arno.
DANUBIUS R.-T., Akácfa-u. 6. Tele- fon: J. 431—95.	IV/4	Ariane. — Megj.: Fórum. — H.: 2319 m. — Műf.: Dráma. — F.: Lakner Arthur. — Fősz.: Elisabeth Bergner. — C.: Felüli.
ECO-FILM, Rákóczi-út 14. Tel.: J. 429—76.	IV/4	Nagyvárosi fények. — Megj.: Kamara. — H.: 2460 méter. — Műf.: Dráma. — F.: Mihály I. — Fősz.: Chaplin. — C.: Aluli.
FOX-FILM r.-t., Rákóczi-út 19. Tel.: 314—37 és 316—58.	IV/23	Rohanó bosszú. — Megj.: Pátria, Fészek, Turán, Imperial. — H.: 1648 m. — Műf.: Wild-West. — F.: Szántó Armand. — Fősz.: George O'Brien. C.: Aluli.
GAUMONT LEON filmkölcsonzó, VIII., Rökk Szilárd-utca 20. Tel.: 301-01 és 353-17	IV/21	Fekete lilium. — Megj.: Omnia. — H.: 2352 m. — Műf.: Dráma. — F.: Pacséry. — Fősz.: Fritz Kortner, Marlene Dietrich. — C.: Aluli.
METRO-GOLDWYN- MAYER DISTR. Budapest, VIII., Főh. Sándor-tér 3. — Tel.: J. 444—24, 444—25.	III/27	Elsodort Buster. — Megj.: Rádus. — Műf.: Vígjáték. F.: Lackner. Fősz.: Buster Keaton, Anite Page, Robert Montgomery. — C.: Aluli.
	IV/10	Csókos tavasz. — Megj.: Rádus. — Műf.: Vígjáték. F.: Radó István. — Fősz.: Dorothy Jordan, Robert Montgomery. — C.: Aluli.
	IV/17	Stan és Pan, a síró örökösök. — Megj.: Rádus. — Műf.: Vígjáték. — F.: Radó István. — Fősz.: Stan és Pan. — C.: Felüli.
	IV/24	Karenina Anna. — Megj.: Rádus. — Műf.: Vígjáték. F.: Szántó Lajos. — Fősz.: Greta Garbo, Johan Gilbert. — C.: Aluli.
MŰVÉSZFILM, Rákóczi-út 40. Tel.: 403—97.	III 21 IV/1	Zoro-Huru. — Megj.: Ufa-Corvin. — H.: 2018 m. Műf.: Vígjáték. — F.: Mihály. — Fősz.: Zoro-Huru. C.: Aluli.
	IV/21	A cár parancsára. — Megj.: Ufa-Corvin. — H.: 2560 méter. — Műf.: Dráma. — F.: Pacséry. — Fősz.: Lil Dagover. — C.: Aluli.
	IV/8	Boszporusi éjszakák. — Megj.: Royal Apolló. — H.: 2134 m. — Műf.: Dráma. — F.: Lakner. — Fősz.: Heinrich George, Conrad Veidt. — C.: Felüli.
PARAMOUNT FILM- FORGALMI R. T. Budapest, VII., Rá- kóczi-út 59. — Tel.: J. 344-37 és J. 405-22.	IV/8	Kis kávéház. — Megj.: Décsi, Orion. — H.: 2338 m. Műf.: Vígjáték. — F.: Pásztor. — Fősz.: Chevalier. C.: Aluli.
	IV/21	Párisi bohémek. — Megj.: Omnia. — H.: 1924 m. Műf.: Dráma. — F.: Pásztor. — Fősz.: Gertrude Lawrence. — C.: Aluli.
	IV/29	Cirkuszszerelem. — Megj.: Uránia. — H.: 2182 m. Műf.: Dráma. — Fősz.: Clara Bow. — C.: Aluli.

PÁTRIA FILM-VÁLLALAT, VII., Erzsébet körút 8. Tel.: 406—25.	IV/16	Postásfiú és húga. — Megj.: Royal Apolló. — H.: 2300 m. — Műf.: Vígjáték. — F.: Magyar. — Fősz.: Anny Ondra. — C.: Aluli.
	IV/17	Grock. — Megj.: Orion, Décsi. — H.: 2600 m. — Műf.: Dráma. — F.: Magyar. — Fősz.: Grock. — C.: Aluli.
PROJECTOGRAPH Rt. Rákóczi-tér 17. Tel.: 322—01 és 02.	IV/23	Isten veled, szerelem! — Megj.: Imperial. — H.: 1897 méter. — Műf.: Berliini történet (néma). — F.: Siklóssy. — Fősz.: Mary Garka, Alfred Abel, Verebes Ernő. — C.: Aluli.
	IV/27	A koldusgrófnő. — Megj.: Fészek. — H.: 2447 m. — Műf.: Vígjáték (néma). — F.: Siklóssy. — Fősz.: Nagy Kató, Christa Tordy. — C.: Aluli.
TURUL-FILM Budapest, VII., Miksa utca 7. — Telefon: József 369—42.	IV/22	A bűnök városa (Csikágói éjszakák). — Megj.: Fészek, Páttria, Nyugat. — H.: 1869 m. — Műf.: Dráma. F.: Szántó Lajos. — Fősz.: Ralph Ince. — C.: Felüli.
	IV/15	Stan, az ezermester. — Megj.: Roxy, Csikágó, Olympia. — H.: 1503 m. — Műf.: Burleszk. — F.: Szántó Lajos. — Fősz.: Stan Laurel. — C.: Aluli.
	IV/15	Pánik Arizónában. — Megj.: Roxy, Fészek. — H.: 1335 m. — Műf.: Kalandor. — F.: Szántó Lajos. — Fősz.: Richard Talmadge. — C.: Aluli.
UFA-FILM R. T. Budapest, VIII., Kölcsey-utca 4. — Tel.: J. 351—36, 336—21.	IV,14	Asszonyors. — Megj.: Uránia. — H.: 2772 m. — Műf.: Dráma. — F.: Lándor. — Fősz.: Mady Christian, Alfred Abel. — C.: Felüli.
	IV/11	Koldusdiák. — Megj.: Ufa, Corvin. — H.: 2520 m. — Műf.: Operett. — F.: Lándor. — Fősz.: Jarmila Novotna, Truus v. Aalten, Hans Heinz, Bollmann. — C.: Aluli.
	IV.29	Szőke csalogány. — Megj.: Ufa, Corvin. — H.: 2400 méter. — Műf.: Operett. — F.: Lándor. — Fősz.: Else Elster. — C.: Aluli.
	IV.2	Dolly karriert csinál. — Megj.: Ufa, Corvin. — H.: 2541 m. — Műf.: Vígjáték. — F.: Lándor. — Fősz.: Dolly Haas. — C.: Aluli.
WARNER BROS First National Vitaphone Pictures VII., Erzsébet-krt 9. Tel.: J. 325-90 és 91.	IV/2	A császár riválisa. — Megj.: Corvin. — H.: 2600 m. — Műf.: Tört. színmű. — F.: Fodor. — Fősz.: John Barrymore. — C.: Aluli.

Reinhardt színpad nagyszerű

Hogy leszek gazdag és boldog

c. operettje 10 telvonásban. **Főszerepekben a Reinhardt színpad tagjai.**

Megjelenik az
ORION SZÍNHÁZBAN.

Szerződéses feleinket kérjük, hogy a beosztásokat mielőbb eszközöljék. — A film fotocellás és lemezes példányban jelenik meg.

Phöbus Filmforgalmi és Filmhölcsönző Rt. Erzsébet-körut 8. Telefon: J. 315-62.

**MAGYAR MOZGÓKÉPÜZEM-ENGEDÉLYESEK
ORSZÁGOS EGYESÜLETE**

BUDAPEST, VIII., SZENTKIRÁLYI-UCCA 36.

TELEFON: JÓZSEF 360-05.

HIVATALOS ÓRÁK 9-12-IG.

A Filmkultura minden egyes számát az Egyesület tagjai díjtalanul kapják

Tagértekezlet.

Május elsejére tagértekezletet hívott össze az Egyesület vezetősége, amelyen főleg az új szezon kötéseiről és a mozgóképszínház-tulajdonosoknak e tekintetben tanúsítandó magatartásáról lesz szó. A tagértekezlet állásfoglalásáról a május közepén tartandó választmányi ülésen fognak beszámolni. Ez a választmányi ülés még egy fontos indítványt tárgyal és pedig az elnökségnek azt a javaslatát, hogy mindazok ellen a tagok ellen, akik tagdíjhátralékban vannak, az Egyesület ügyésze útján megindítják a pert, mert az Egyesületet fenntartani és ennek révén a közönség érdekeit megvédeni csak úgy lehet, ha a fenntartási költségekhez minden mozgóképszínház-tulajdonos hozzájárul.

A zenei jogdíjak ügye.

Áprilisban ismét értekezlet volt a Zene-szerzők Szövetkezeténél, ahol Egyesületünk-
ket Fenyő Sándor alelnök és dr. Palágyi Róbert ügyész képviselték. A filmkölcsönzők részéről Horovitz Richárd volt az ülésen. Egyesületünk megbízottai följajánlották, hogy hajlandók a nyilvános előadási jog megváltása címén a kölcsöndíjak egy-negyed százalékát fizetni, viszont az Egyesület kívánja, hogy ezzel szemben a Szövetkezet védje meg az Egyesület tagjait mindenki-vel szemben esetleges további követelések és túlkapások ellen. Ezt a javaslatot természetesen elvi felfogásunk fenntartása mellett tettük meg, mondván, hogy mi eleget tettünk fizetési kötelezettségünknek a filmkölcsöndíjak megfizetésénél, mert hiszen a mozgóképszínház-tulajdonos hangosfilmet vásárol és ezért fizeti a kölcsöndíjat. Az értekezlet ennek ellenére sem fogadta el a javaslatot, hanem Huszka Jenő min. tan. elnök bejelentette az értekezleten, hogy legközelebb külföldre utazik, ahol a gyárosokkal és az érdekelt szervezetekkel megkezdí a helyzet tisztázása érdekében a tárgyalásokat.

A római kongresszus.

Egyesületünk részt kíván venni a május 18-22. közt Rómában tartandó nemzetközi mozikkongresszuson és azon a lehető-

séghez képest képviseltetni akarja magát. Előreláthatólag Gyárfás Gyula ügyv. alelnök és dr. Zuckermann Sándor képviselik majd az Egyesületet a kongresszuson.

A kongresszuson a magyar delegátusok két indítványt terjesztenek be és pedig egyrészt a szerzői jogról és annak rendezéséről, másrészt indítványt tesznek az európai filmgyártás biztosításáról és az egyes nemzetek nyelvén való filmgyártás kérdésében. Lehetőséges, hogy egyik-másik minisztérium is képviselteti magát a kongresszuson, illetve együtt vesznek részt az Egyesület megbízottaival. Mindkét magyar indítvány alkalmas arra, hogy az európai filmvilágban tiszta helyzetet teremtsen, illetve biztosítsa az egyes nyelveken gyártott filmek prosperitását.

Egyesületünk helyisége.

Egyesületünknek sikerült a jelenlegi helyiség háztulajdonosával méltányos bérmegeállapodást kötni, úgyhogy az Egyesület továbbra is megmarad a Szentkirályi-utcai helyiségben.

FILMKULTURA

**FILMMŰVÉSZETI ÉS TUDOMÁNYOS
FOLYÓIRAT**

ELŐFIZETÉSI ÁR:

1 évre 10 pengő. — 1/2 évre 5 pengő.

Felelős szerkesztő és kiadó: Lajta Andor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VII., ERZSÉBET-KÖRUT 30.

Tel.: József 363-76.

Párizsi szerkesztőség:

Artur Vitner,

12, rue Alasseur Paris, (XV.) Champs de Mars.

Megjelenik minden hónap elsején.

Minden cikkért a szerző felel.

Friedmann-nyomda, Wesselényi-u. 40.

**Speciális filmszállítások,
a világ minden részébe.**

Leggyorsabb

vámkezelés a Nyugati és Keleti pályaudva-
rokon, a fővámhivatalban
és a hajóállomásokon

H é b e l

nemzetközi szállítmányozási és
elvámolási vállalat,

IV., Váci-ut 1. sz.

Telefon: Aut. 159-47.

**MAGYAR
FILMIRODA**

BUDAPEST, VIII., FŐHERCEG SÁNDOR-UTCA 7

TELEFON: JÓZSEF 455-10.

FILMHÍRSZOLGÁLAT

városi-, községi-, családi-, gyári-,
ipari-, sport-felvételk.

Kockanagyítások, fotózsem.

PEROLIN

CIKKEK EGYEDÁRUSÍTÓJA

„PHÓBUS” MŰSZAKI ÉS
OLAJKERESKEDELMI R. T.
V, KOSSUTH LAJOS-TÉR 9

ÚJ TELEFON:

AUT. 117-23.

**A legjobb és a világ legismertebb
LÉGFERTŐTLENÍTŐ SZERE!**

Minden filmszínházban nélkülözhetetlen!
KERJEN DIJTALAN BEMUTATÁST!

**Krupka filmgyár
és laboratórium**

BUDAPEST,

VIII., József-körut 71-73.

TELEFON: 339-07.

Berendezkedtünk a fotócellás és
lemezes filmek lehallgató és össze-
állító munkálatokra.

Átszakadt lemezek javítása.

◀ **Készít mindentajta felvételt.** ▶

Meitner Mór

mozgósínház-berendezési és elektrotech-
nikai berendezési és elektrotechnikai,
mechanikai, villanyvilágítás- és erőátvi-
teli telepeket berendező vállalat

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRUT 21.

Telefon: 338-77.

Vetítógépek. — Javítások. — Hangos-
filmkészülékek lemez- és fotócellás rend-
szerre. — Mozgósínházak teljes beren-
zése.

Meitner Mór (Memophon)

a Samson—Electric Company new-
yorki hangosfilm-készülékgyár vezér-
képviselte.

ROHRMANN JÁNOS

Elektrotechnikai és mechanikai gyára

BUDAPEST VII, SAJÓ-UTCA 5/a

ALAPÍTOTT 1904

SPECIÁLISTA:

**Mozigép és felszerelési
tárgyakban.**

Május 8

RADIUS

Május 8

Produkeiön kívül !

**Az amerikai és európai szinpadok világsikere
WILHELM DIETERLE hollywoody rendezése**

ÖZÖNVIZ

(DIE MASKE FÄLLT)

A bünök és erények megdöbentő regénye 10 felv.-ban

Forgalomba hozza:

A főszerepben:

**Lissi Arna, Anton Pointner,
Karl Ettinger és Leon Janey.**

Lemezes és fotocellás változat.

WARNER BROS, FIRST NATIONAL VITAPHONE, PICTURES MAGYARORSZÁGI KÉPVISELETE R.-T
VII., Erzsébet-körút 9-11. — Telefon: József 325-90 és 91.

NYERSFILM

POZITIV, NEGATIV EREDETI GYÁRI ÁRON

DUPFILM, EXTRA-RAPID, KINECHROM, PANKINE, SUPERPAN

SZINES POZITIV! HANGOSFILM-NEGATIVOK! ANILIN FESTÉKEK!

Vezérképviselő Magyarország részére:

LAJTA ANDOR

Budapest, VII., Erzsébet-körút 30. Telefon: J. 363-76.